

לנסות להריצה בצורה יסודית במספר משקים ניכר, כדי שניתן יהיה לאתר יותר את הבעיה, ובדרך זו לקרב את הפיתרון, שיש לו השלכות רבות על בחירת גידולי המספוא וכלל המזונות ברפת והשפעתם על ייצור החלב, בריאות הבקר ועוד. כל זאת יש לעשות תוך בחינה כלכלית יסודית, מאחר והצד הביולוגי בלבד אינו יכול להוות הקובע הבלעדי להחלטה, אלא יש לבחון יחד עם השיקול התועלתי.

עופר קרול

שה"מ, לשכת רחובות

בשיעור הפוריות בעדר, בעוד שבתקופה היבשה התקפת הפטריות מועטה, ייצור האסטרוגנים מועט ועולה שיעור הפוריות בבקר.

בסיכומם של הדברים נראה לי, שיש מקום להקים ולארגן צוות עובדים לבחינת הנושא, שיורכב מהעוסקים ברפואה וטרינרית, בהדרכה מקצועית, מכוני ההזרעה והתאחדות מגדלי הבקר, בשיתוף עם אנשי המחקר בפיסילוגיה של החי ובפיתולוגיה ופיסילוגיה של הצמחים, ואולי לפתח לשם כך גם את תכנית הביקורת באמצעות המחשב, שהכין ד"ר א. מרינוב. צריך

לקט מספרות מקצועית על הבקר הישראלי

„הנוכל ללמוד מההזרעה המלאכותית בישראל?“

בכתרת זו הופיע מאמר ב-Hoard's Dairyman, 25 בפברואר 1971, שנכתב ע"י ה. א. הרמן. בפתח המאמר הוא כותב:

„הודות להשקעה ע"י טיפוח והזרעה מלאכותית עלתה התגובה הממוצעת השנתית לפרה בביקורת מ-3955 ק"ג בשנת 1934 ל-6260 ק"ג ב-1969. התכנית הישראלית להשקחת הבקר-חלב — היא מן המודרניות ביותר בזמננו. הניסיון של ארץ קטנה זו בפיתוח בקר דו-תכליתי, לחלב ובשר תורם להתעוררות המחשבה אצל בוקרים בארצות אחרות. הבקר הישראלי רובו ככולו מגזע הולשטיין וידוע כ„ישראלי-פריזי“.

מכאן ממשיך ומספר המחבר על תולדות התפתחותו של העדר שלנו משנות העשרים במאה הנוכחית ועד היום. הוא מציין תחנות התפתחות לאורך כל השנים האלו. החל מהכלאת הפריזי הולנדי בפרה הדמשקית בשנות העשרים וקיום עדרים של הפרה ההולנדית על טהרתם, למטרות חומר טיפוחי.

ייסוד הארגון של מגדלי בקר היה ב-1928, וב-1934 הונח היסוד לביקורת חלב רשמית, שהסתכמה כבר אז בממוצע של 4,400 ק"ג חלב לפרה בשנה.

בהזרעה מלאכותית החלו ב-1936, ובשנות 47—1945 היו בארץ 11 תחנות אזוריות או מכוני הזרעה. ב-1965 הצטמצמו והתאחדו מכוני ההזרעה לשניים בכל הארץ.

ב-1947 חודש היבוא של בקר פריזי מחו"ל, והפעם מקגדה. 11 הפרים מיבוא זה תרמו הרבה מאוד להשקחת כללית של הבקר-חלב הישראלי.

עם קום המדינה ב-1948, במשך 3 שנים לאחר תקומתה יובאו 11,000 מבכירות מארצות

הברית מגזע הולשטיין — Grades (לפי מיטב ידיעתי וזכרוני יובאו יותר מ-13,000, כולל עגלות רכות בגיל, המל"ד).

המחבר מקדיש פרק מיוחד לתכנית המבחן לפרים צעירים באגודות להזרעה. לאחר שמזריעים מהם כמה מאות פרות על מנת לקבל 50 עד 100 חולבות בתחלובתן הראשונה, מחזיקים אותם „בהמתנה“, עד שבנותיהם נבחנות לתנובת חלב, מבנה גוף ומהירות גדילה (האחרונה נעשית על עגלים).

לרוב נשאר רק פר אחד מכל 6 שנמצאו בהמתנה ונבחנו. הברירה בפריים מדוקדקת מאוד. הדרישות ממבנה גופן ויכולת הייצור של האמהות, המיועדות להספקת עגלים לשירות להזרעה, גבוהות מאוד, והן מוזרעות בזרימת פריים מצטיינים משלהם, או מיבוא מהחוץ.

התוצאות לא בוששו לבוא. 75% מן העדר בהזרעה (105,000 פרות ועגלות) מוזרעות מהפריים הנבחרים, ורק 25% מפריים צעירים, מבוררים מבחינת מוצאם התורשתי. המחבר מציין אגב בחיוב את תנאי התשלום בעד הזרעה, והאפשרות של בחירה חופשית של זירמה מכל פר שהוא, שהמגדל מעוניין לקבל.

המחבר מסיים את מאמרו עם טבלה קצרה על התפתחות ביקורת החלב והתנובה

מ-1954 עם 14,337 פרות בביקורת, ותנובה ממוצעת של 4,190 ק"ג חלב לפרה ל-1969 עם 34,132 פרות בביקורת, ותנובה ממוצעת של 6,260 ק"ג חלב לפרה

והוא מוסיף: „העלייה בתנובה, במיוחד אחר שנת 1954, מראה עד מה רב ערכה של תכנית קונסטרוקטיבית בטיפוח ומימשק בבקר חלב. התכנית הישראלית מפגינה מהם ביקורת הייצור, השימוש בפריים נבחרים להזרעה ומימשק טוב — יכולים לעשות לקידום הייצור של חלב, שנדרש לאומה“.

בחוברת Der Tierzuechter, מס' 9, מאי 1971, מופיעה כתבה קצרה תחת הכותרת: „עליית תנובת החלב בישראל“.

תנובת החלב לפרה בישראל עלתה במשך 30 שנה בכ-2400 ליטר, והשומן ירד באותו הזמן ב-0.4%, בערך. בצד ההשפעות הטיפוחיות בהישג זה צריך לראות כאחראיות להגדלת כמויות החלב והפחתת התכולה בשומן את הכמויות הגדולות של מזון מרוכז, ובהקשר לאלו מנה בלתי מספקת של מזון גס. זה בא לביטוי גם במשקים הקטנים, שאובסים כמויות קטנות יותר של מ"מ, מאשר המשקים הקיבוציים.

המימצאים האחרונים מראים:

בקיבוצים: חלב — 6,081, % השומן — 3.24, ק"ג שומן — 197, התעברות מהזרעה ראשונה — 42.2%
במשק משפחתי: חלב — 5,277, % השומן — 3.51, ק"ג שומן — 183, התעברות מהזרעה ראשונה — 51.9%

כן נוכחו גם, שבנות אותם פריים שנמצאו בשני הסקטורים המשקיים, הגיבו הפרות במשקים הקטנים חלב עם 0.38% שומן גבוה יותר, מאשר בקיבוצים.

ליקט והכל"ר ח. ע.